

France Belin:

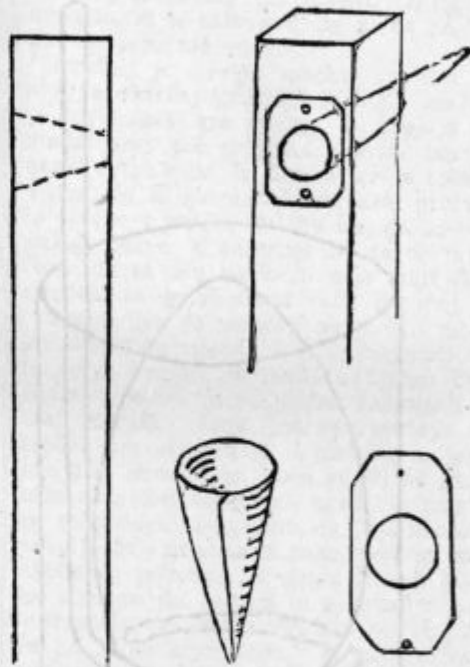
Velikonočne pisanice

Vsi narodi sveta uporabljajo ob Veliki noči starodavno šego obdarovanja s pirhi. Ponekod trdokuhana jajca poveljajo v različnih barvah, drugod jih ovijajo v razne barvaste papirje. Skratka, vsi imajo radi velikonočno jajce okrašeno. Tudi vidimo umetno ponarejena jajca iz čokolade, pločevine, lepenke in so okrašena z različnimi mičnimi živalicami, kot so: zajček, jagnje in pišče. Vse je torej ob Veliki noči lepo in pestro.

Deca! Ako opazujemo ta običaj po slovanskem svetu, vidimo nekaj posebnega in lastnega. Někjer ne vidiš umetnih pirhov, temveč pristna jajca, ki so lepo okrašena z narodnimi okraski. To gojijo posebno z veliko vnemo in tekmovanjem na Moravskem in med Lužičani. Stoletja sem gojijo naši bratje to. Tudi pri nas v Jugoslaviji se goji navada okraševanja velikonočnih jajc z narodnimi okraski. To navado opaziš v vseh banovinah in razni načini izdelovanja pokažejo lepoto naših prelepih narodnih okraskov. Zaman iščeš tega pri neslovanskih narodih. To je naša slovanska last in ti pirhi med Slovani kažejo v raznih okraskih tudi mnogo medsebojne sorodnosti. Čudno to ni, saj smo si Slovani tudi bratje. Gojimo to lepo šego nadalje brez zajčkov, piščet in jagnjet, ker to ni naše narodno blago.

Slovenci gojimo okraševanje pirhov še v Beli Krajini in Prekmurju. Belokrajinci pravijo pirhom pisanice, Prekmurci pa remenke. Pisanice jim pravijo zato, ker pri okraševanju rabijo pripravo, s katero se jajce opiše ali okraši. Prekmurci jim pravijo remenke, ker uporabljajo žafran, ki da lepo rumeno barvo. Opisujejo ali okrašujejo ravno tako kot Belokrajinci s posebno pripravo. Vsak si lahko to pripravo napravi. Vzemí lesen štirioglat klinček, dolg 10 do 12 cm. Od enega konca izvrtaj stožičasto jamico in vtakni ližček, ki si ga napravil iz pločevine. Uporabiš lahko prazne škatlice paste za čevlje. Priprava — pisač — je gotova. Pazí, da bo spodnja jamica ližčka prav tenka in sicer za debelino šivanke. Kdor si te naprave ne more izgotoviti, naj vsame nevedno pisalno pero na držalu. Potreben nam je vosek. Košček voska vtak-

nemo v pisač in spodnji tenki del segrevamo nad lučjo. Vosek se bo segrel in topil, ter prikopal. Sedaj pišemo — rišemo — po čistem jajcu ornament, ki smo si ga lahko narisali s svinčnikom.

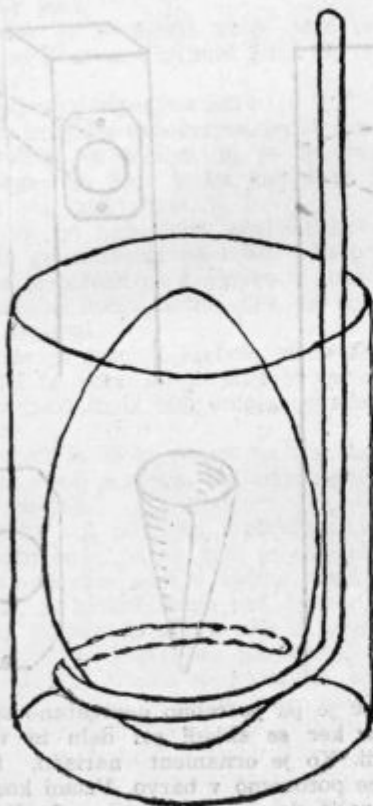

Pisač je pa potrebno neprestano segreti, ker se shladi pri delu in vosek strdi. Ko je ornament narisán, tedaj jajce potonemo v barvo. Vzemí kozarec in nalij do polovice barve. Iz žice si upogni krog, ki bo enak dnu in zavij ostali del žice navzgor. Dobil si pripravo, ki drži jajce in tako brez težav pomakaš in dvigaš jajce. Ko je jajce lepo pobarvano, obrišeš ga s krpo in vosek raztopiš. Ako je bilo jajce surovo, tedaj prebodi oba konca in izpihaj vsebino. Jajce segrevaš nad lučjo in vosek se bo topil, ki ga obrišeš s krpo. Take prazne pisanice so kot narodni običaj zlasti med Moravani. Trdo kuhano jajce se včasih rado usmradi ali izceja beljakovino in ornament pokvari. Jamice zakapaš z voskom. Videli bomo, da kjer je bil vosek, tam barva ni prišla lupine in tako je postalo jajce — pisanica.

Preprosto je to, brez težav, saj izdelujejo pisanice večinoma okorne pode-

želske roke naših pridnih ljudi in pokažejo nadvse lepa dela, ki nam jih v narodopisnem oziru ocenjujejo inozemci kot odlična in to posebno Angleži kot dobri poznavalci vseh narodov oble.

Le pričnite, saj bo uspeh tu. Pazite, da bo ornament pristno naroden in opustite okraševanje z zajčki, piščeti in jagnjeti. Barvo si pripravite lahko, ako razmočite star barvast papir, z katerega delajo rože. Kupite lahko tudi v trgovini posebne barve za barvanje pisanic in se ravnate po tiskanem navo-

dilu, ker nekatere barve je treba skuhati. Lahko zdobite košček kopirnega svinčnika in ga raztopite.

Dana so bila vsa početna navodila in sedaj na tekmo.

Posvetujte se v šoli radi pravilne in čiste uporabe ornamentov. Drugo leto pa sledi nekaj popolnejšega in nastalo bo še večje veselje.

Josip Vandot:

Bredelj in črni maček

Človek je moral skoro verjeti, kar so ljudje govorili o starem Boljenčku, ki je bil prav zares precej čuden. Velik je bil, da nihče tako na vasi. Brada mu je bila bela in mu je široko padala na prsi. A las ni imel prav nič in je zaradi tega vedno imel na glavi čudno kučmo, ki ni bila ne polhovka ne ovčja madra. Vedno je gledal v tla in ni govoril z nikomur. Ljudje so mislili, da je nemara velik čarodej, ki je v zvezi z vsemi čudnimi bitji, preganjajočimi se po gorskih gozdovih. Saj je stari Boljenček neprestano lazil po šumah in počenjal tam kdo ve kaj. Če pa je na vasi kdo obolel, je gotovo stopil v Boljenčkovo kajžico, kjer je dobil to ali ono rožo, ki mu je pomagala v boleznih, škodovala pa mu prav gotovo ni.

Da je Boljenček v resnici čarodej, so vedeli zlasti otroci, ki so ga strahoma opazovali, če so ga le zagledali. Pa najsi so ga videli v samoti ali na vasi ali pa pred njegovo kajžico. Seveda, stari Boljenček jih niti pogledal ni, ko so preplašeni zijali vanj in stiskali roke v žep, pa bili vsak hip pripravljeni, da zdrve v stran, če jih stari Boljenček le enkrat pogleda izpod čela. Saj so bili prepričani, da jih čarodej začara že z enim samim pogledom: tega mogoče v kužka, tega v kozlička, a onega mogoče celo v pujska. Zato pa se jim je zdelo prav, da so bili vedno pripravljeni za beg.

Le Ančnikov Bredelj ni nikoli zbežal pred njim. Bredelj se je celo na vso moč trudil, da bi se seznanil s starim Boljenčkom, ki ga je cenil bolj kot vse druge ljudi na vasi. Saj je bil Boljenček čarodej, a Bredelj si je na svetu želel edino to, da bi znal čarati. Saj bi si pričaral marsičesa: morda piščalko, ki bi piskala tako, da bi moralo vse pred njim plesati; morda pa še celo vrv, ki bi jo razpel nad dolino in bi Bredelj prevračal na nji kozolce.

A Bredelj se je zaman prizadeval, da bi se približal Boljenčku in se od njega naučil čaranja. Starec ga je pogledal prav tako malo kot druge otroke. Bredlju je bilo to sicer hudo, a vendar ni izgubil potrpljenja in poguma. Čaranja se je moral naučiti, a če se ga ne nauči, ostane prav tak siromak kot vsi otroci na vasi. Siromak pa Bredelj ni hotel ostati. Čemu tudi, ko je Boljenček blizu in je čaranja na svetu, a s čaranjem si človek pridobi na svetu vse, samo siromaštva ne?